

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ
ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമാസമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ അയോധ്യാകാണ്ഡേ

॥ ഏകസപ്തതിതമഃ സർഗഃ ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

ശ്രീ രംഗരാമാനുജ മഹാദേശികൻ

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ
ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമാസമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

|| ഏകസപ്തതിതമഃ സർഗഃ ||

സേനയാ സഹ ഭരതസ്യ രഥേന യാത്രാമാർഗേ വിവിധാനി സ്ഥാനാനി
സമുൽലംഘ്യ തസ്യോജിഹാനായാം നഗർയാമേകസ്മിന്നുദ്യാനേ
പ്രവേശസ്തുത്ര സേനാം ശരണഃ ശരണരാഗന്തുമാദിശ്യ സ്യയം രഥേന
തീവ്രവേഗാത് പുരഃസ്യത്യ സാലവനമതിക്രമ്യായോധ്യാനികടേ ഗമനം
തതശ്ച അയോധ്യായാ ദുരവസ്ഥാം ദർശം ദർശമഗ്രേ സരണം
സാരഥിം പ്രതി സ്വീയം ദുഃഖപൂർണ്ണമുദ്ഗാരം പ്രകടയ്യ രാജഭവനേ
പ്രവേശശ്ച

സ പ്രാങ്മുഖോ രാജഗൃഹാ -
ദദിനിർയായ വീർയവാൻ |
തതഃ സുദാമാം ദ്യുതിമാൻ
സന്തീർയാവേക്ഷ്യ താം നദീം || 2.71.1 ||

ഹ്രാദിനീം ദുരപാരാം ച
പ്രത്യക്സ്രോതസ്തരംഗിണീം |
ശതദ്രുമതരശ്ചീമാൻ
നദീമിക്ഷ്യാകുനന്ദനഃ || 2.71.2 ||

ഐലധാനേ നദീം തീർത്യാ
പ്രാപ്യ ചാപരപർവതാൻ |
ശിലാമാകുർവതീ തീർത്യാ
ആഗേയം ശൽയകർഷണം || 2.71.3 ||

സത്യസന്ധഃ ശുചിർഭൂത്യാ
 പ്രേക്ഷമാണഃ ശിലാവഹാം |
 അഭ്യഗാത് സ മഹാശൈലാൻ
 വനം ചൈത്രരഥം പ്രതി || 2.71.4 ||

സരസ്വതീം ച ഗംഗാം ച
 യുഥേന പ്രതിപദ്യ ച |
 ഉത്തരാൻ വീരമത്സ്യാനാം
 ഭാരുണ്ഡം പ്രാവിശദ് വനം || 2.71.5 ||

വേഗിനീം ച കുലിംഗാവ്യാം
 ഹ്രാദിനീം പർവതാവൃതാം |
 യമുനാം പ്രാപ്യ സന്തീർണോ
 ബലമാശ്വാസയത് തദാ || 2.71.6 ||

ശീതീകൃത്യ തു ഗാത്രാണി
 ക്ലാന്താനാശ്വാസ്യ വാജിനഃ |
 തത്ര സ്നാത്യാ ച പീത്യാ ച
 പ്രായാദാദായ ചോദകം || 2.71.7 ||

രാജപുത്രോ മഹാരൺയ -
 മനഭീക്ഷ്ണോപസേവിതം |
 ഭദ്രോ ഭദ്രേണ യാനേന
 മാരുതഃ ഖമിവാത്യഗാത് || 2.71.8 ||

ഭാഗീരഥീം ദുഷ്ശതരാം
 സോഽശ്രുധാനേ മഹാനദീം |
 ഉപായാദ് രാഘവസ്തൂർണം
 പ്രാഗ്യഭേ വിശ്രുതേ പുരേ || 2.71.9 ||

സ ഗംഗാം പ്രാഗ്യഭേ തീർത്യാ
 സമായാത് കുടികോഷ്ടികാം |
 സബലസ്താം സ തീർത്യാമ
 സമഗാദ് ധർമവർധനം || 2.71.10 ||

തോരണം ദക്ഷിണാർധേന
 ജംബൂപ്രസ്ഥം സമാഗമത് |
 വരും ച യയൗ രദ്യം
 ഗ്രാമം ദശരമാത്മജഃ || 2.71.11 ||

തത്ര രദ്യേ വനേ വാസം
 കൃത്യാസൗ പ്രാങ്മുഖോ യയൗ |
 ഉദ്യാനമുജ്ജിഹാനായാഃ
 പ്രിയകാ യത്ര പാദപാഃ || 2.71.12 ||

സ താംസ്തു പ്രിയകാൻ പ്രാപ്യ
 ശീഘ്രാനാസ്ഥായ വാജിനഃ |
 അനുജ്ഞാപ്യാമ ദരതോ
 വാഹിനീം ത്വരിതോ യയൗ || 2.71.13 ||

വാസം കൃത്യാ സർവതീർഥേ
 തീർവാ ചോത്താനികാം നദീം |
 അന്യാ നദീശ്ച വിവിധൈഃ
 പാർവതീയൈസ്തുരംഗമൈഃ || 2.71.14 ||

ഹസ്തിപൃഷ്ടകമാസാദ്യ
 കുടികാമപ്യവർത്തത |
 തതാര ച നരവ്യാഘ്രോ
 ലോഹിത്യേ ച കപീവതീം || 2.71.15 ||

ഏകസാലേ സ്ഥാണുമതിം
 വിനതേ ഗോമതിം നദീം |
 കലിംഗനഗരേ ചാപി
 പ്രാപ്യ സാലവനം തദാ ||2.71.16 ||

ഭരതഃ ക്ഷിപ്രമാഗച്ഛത്
 സുപരിശ്രാന്തവാഹനഃ |
 വനം ച സമതീത്യാശു
 ശർവർയാമരുണോദയേ ||2.71.17 ||

അയോധ്യാം മനൂനാ രാജ്ഞാ
 നിർമിതാം സ ദദർശ ഹ |
 താം പുരീം പുരുഷവ്യാഘ്രഃ
 സപ്തരാത്രോഷിതഃ പഥി ||2.71.18 ||

അയോധ്യാമഗ്രതോ ദൃഷ്ട്വാ
 സാരഥിം ചേദമബ്രവീത് |
 ഏഷാ നാതിപ്രതീതാ മേ
 പുൺയോദ്യാനാ യശസിനീ ||2.71.19 ||

അയോധ്യാ ദൃശ്യതേ ദൂരാത്
 സാരഥേ പാണ്ഡുമൃത്തികാ |
 യജ്ജിദിർഗുണസമ്പന്നൈ -
 ര്ബ്രോഹണൈർവേദപാരഗൈഃ ||2.71.20 ||

ദൂയിഷ്ടമൃദൈരാകീർണാ
 രാജർഷിവരപാലിതാ |
 അയോധ്യായാം പുരാ ശബ്ദഃ
 ശ്രൂയതേ തുമുലോ മഹാൻ ||2.71.21 ||

സമന്താനരനാരിണാം

തമദ്യ ന ശൃണോദ്യഹം |

ഉദ്യാനാനി ഹി സായാഹ്നേ

ക്രീഡിത്യോപരതൈർനരൈഃ || 2.71.22 ||

സമന്താദ് വിപ്രധാവദ്ഭിഃ

പ്രകാശന്തേ മമാന്യമാ |

താന്യദ്യാനുരുദന്തീവ

പരിത്യക്താനി കാമിഭിഃ || 2.71.23 ||

അരണ്യഭൂതേവ പുരി

സാരഥേ പ്രതിഭാതി മാം |

നഹ്യത്ര യാനൈദ്യശൃന്തേ

ന ഗജൈർന ച വാജിഭിഃ |

നിർയാന്തോ വാഭിയാന്തോ വാ

നരമുഖ്യാ യഥാ പുരാ || 2.71.24 ||

ഉദ്യാനാനി പുരാ ഭാന്തി

മത്തപ്രമുദിതാനി ച |

ജനാനാം രതിസന്ധോഗേ -

ഷ്യത്യന്തഗുണവന്തി ച || 2.71.25 ||

താന്യേതാന്യദ്യ പശ്യാമി

നിരാനന്ദാനി സർവശഃ |

സ്രസ്തപർണൈരനുപഥം

വിക്രോശദ്ഭിരിവ ദ്രുമൈഃ || 2.71.26 ||

നാദ്യാപി ശ്രൂയതേ ശബ്ദോ

മത്താനാം മൃഗപക്ഷിണാം |

സരക്താം മധുരാം വാണീ
കലം വ്യാഹരതാം ബഹു ||2.71.27 ||

ചന്ദനാഗുരുസമ്പ്യക്തോ
ധൂപസമ്മൂർച്ഛിതോമലഃ |
പ്രവാതി പവനഃ ശ്രീമാൻ
കിം നു നാദ്യ യഥാ പുരാ ||2.71.28 ||

ഭേരീമൃദംഗവീണാനാം
കോണസംഘട്ടിതഃ പുനഃ |
കിമദ്യ ശബ്ദോ വിരതഃ
സദാദീനഗതിഃ പുരാ ||2.71.29 ||

അനിഷ്ഠാനി ച പാപാനി
പശ്യാമി വിവിധാനി ച |
നിമിത്താന്യമനോജ്ഞാനി
തേന സീദതി മേ മനഃ ||2.71.30 ||

സർവഥാ കുശലം സൂത
ദുർലഭം മമ ബന്ധുഷു |
തഥാ ഹ്യസതി സജ്ജോഹേ
ഹൃദയം സീദതിവ മേ ||2.71.31 ||

വിഷണ്ണഃ ശാന്തഹൃദയ -
സ്രുസ്തുഃ സംലുലിതേന്ദ്രിയഃ |
ഭരതഃ പ്രവിവേശാശു
പുരീമിക്ഷ്യാകുപാലിതാം ||2.71.32 ||

ദ്വാരേണ വൈജയന്തേന
പ്രാവിശച്ഛാന്തവാഹനഃ |

ദ്വാഃസ്വൈരൂത്ഥായ വിജയ -
മുക്തസ്തൈഃ സഹിതോ യയൗ || 2.71.33 ||

സ ത്വനേകാഗ്രഹൃദയോ
ദ്വാഃസ്ഥം പ്രത്യർച്യ തം ജനം |
സൂതമശ്വപതേഃ ക്ലാന്ത -
മബ്രവീത് തത്ര രാഘവഃ || 2.71.34 ||

കിമഹം ത്വരയാ്നീതഃ
കാരണേന വിനാനഘ |
അശുഭാശങ്കി ഹൃദയം
ശീലം ച പതതീവ മേ || 2.71.35 ||

ശ്രുതാ നു യാദൃശാഃ പൂർവം
നൃപതീനാം വിനാശനേ |
ആകാരാംസ്താനഹം സർവാ -
നിഹ പശ്യാമി സാരഥേ || 2.71.36 ||

സമ്മാർജ്ജനവിഹീനാനി
പരുഷാൺയുപലക്ഷയേ |
അസംയതകവാടാനി
ശ്രീവിഹീനാനി സർവശഃ || 2.71.37 ||

ബലികർമവിഹീനാനി
ധൂപസമ്മോദനേന ച |
അനാശിതകുടുംബാനി
പ്രഭാഹീനജനാനി ച || 2.71.38 ||

അലക്ഷ്മീകാനി പശ്യാമി
കുടുംബിഭവനാൻയഹം |

അപേതമാൽയശോഭാനി
അസമ്മ്യഷ്ടാജിരാണി ച || 2.71.39 ||

ദേവാഗാരാണി ശൂന്യാനി
ന ഭാന്തീഹ യഥാ പുരാ |
ദേവതാർചാഃ പ്രവിദ്ധാശ്ച
യജ്ഞഗോഷ്ടാസ്തമൈവ ച || 2.71.40 ||

മാൽയാപണേഷു രാജന്തേ
നാദ്യ പൺയാനി വാ തഥാ |
ദ്യശ്യന്തേ വണിജ്ഞാപ്യദ്യ
ന യഥാപൂർവമത്ര വൈ || 2.71.41 ||

ധ്യാനസംവിഗ്നഹൃദയാ
നഷ്ടവ്യാപാരയന്ത്രിതാഃ |
ദേവായതനചൈത്യേഷു
ദീനാഃ പക്ഷിമൃഗാസ്തഥാ || 2.71.42 ||

മലിനം ചാശ്രുപൂർണാക്ഷം
ദീനം ധ്യാനപരം കൃശം |
സസ്ത്രീപുംസം ച പശ്യാമി
ജനമുത്കംഠിതം പുരേ || 2.71.43 ||

ഇത്യേവമുക്ത്യാ ഭരതഃ
സൂതം തം ദീനമാനസഃ |
താൻയനിഷ്ഠാൻയയോധ്യായാം
പ്രേക്ഷ്യ രാജഗൃഹം യയൗ || 2.71.44 ||

താം ശൂന്യശൃംഗാടകവേശ്വരഥ്യാം
രജ്ജോരുണദ്വാരകവാടയന്ത്രാം |

ദൃഷ്ട്വാ പുരീമിന്ദ്രപുരീപ്രകാശാം

ദുഃഖേന സമ്പൂർണതരോ ബഭൂവ ||2.71.45 ||

ബഭൂവ പശ്യൻ മനസോപ്രിയാണി

യാന്യന്യദാ നാസ്യ പുരേ ബഭൂവുഃ |

അവാക്ശിരാ ദീനമനാ ന ഹൃഷ്ടുഃ

പിതൂർമഹാത്മാ പ്രവിവേശ വേശ്ശ ||2.71.46 ||

|| ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ

അയോധ്യാകാണ്ഡേ ഏകസപ്തതിതമഃ സർഗഃ ||